

5.3. ΑΔΙΚΙΑ

Δίκαιο και άδικο.

Αρθρα από ηλεκτρονικές εφημερίδες

1. Κοινωνία χτισμένη στην αδικία

ΝΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ 21.03.2014

«Το σύστημα κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα ήταν απροετοίμαστο για την οικονομική και κοινωνική κρίση», σημείωσε ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη στην έκθεση που δόθηκε στη δημοσιότητα την Τρίτη. «Πριν από την κρίση, η Ελλάδα προόριζε σχεδόν το 30% των κρατικών εξόδων για κοινωνικούς σκοπούς, αλλά μεγάλο μέρος αυτών των χρημάτων πήγαινε σε σχετικώς εύπορα νοικοκυριά. Από το 2007/08, το σύνολο των δαπανών για την κοινωνική προστασία και την υγεία μειώθηκε κατά 18% σε πραγματικές τιμές, σε αντίθεση με αύξηση 14% στη μέση χώρα-μέλος του ΟΟΣΑ».

Εφημ. Η Καθημερινή (21.3.2014)

<http://www.kathimerini.gr/759140/opinion/epikairothta/politikh/koinwnia-xtismenh-sthn-adikia>

2. «Ραγίζει» η καρδιά από την αδικία στην εργασία μας

ΚΟΣΜΟΣ 03.11.2005

The New York Times

Σπασμένα νεύρα και «ραγισμένη» καρδιά φαίνεται ότι προκαλεί η έλλειψη δικαιοσύνης στον εργασιακό χώρο. Σύμφωνα με μελέτη Φινλανδών επιστημόνων, που δημοσιεύτηκε στα τέλη του περασμένου μήνα στην επιστημονική επιθεώρηση Archives of Internal Medicine, οι άνδρες που θεωρούν ότι στην εργασία τους δεν υπάρχει «δικαιοσύνη» για όλους και ότι οι ίδιοι αδικούνται έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να πάθουν έμφραγμα, καρδιακή προσβολή ή ακόμα και να πεθάνουν από στεφανιαία νόσο συγκριτικά με όσους θεωρούν ότι στο γραφείο επικρατεί αξιοκρατία και δικαιοσύνη[...].

Ομπρέλα η δικαιοσύνη

Οι άνδρες που πιστεύαν ότι στο εργασιακό τους περιβάλλον πρυτάνευε η δικαιοσύνη ήταν στην πλειοψηφία τους μεγαλύτερης ηλικίας, παντρεμένοι, είχαν καλύτερη εκπαίδευση και είχαν φτάσει σε αρκετά υψηλές θέσεις στην εργασιακή ιεραρχία. Συνήθως είχαν φυσιολογικό σωματικό βάρος. Ακόμα όμως και όταν με τα κατάλληλα στατιστικά πρότυπα έγιναν οι απαιτούμενες προσαρμογές, το αποτέλεσμα ήταν το ίδιο: Όσοι θεωρούσαν ότι ήταν θύματα ενός «κόσμου κακού και άδικου» εμφάνιζαν συχνότερα συμπτώματα στεφανιαίας νόσου.

Εφημ. Η Καθημερινή (3.11.2005)

<http://www.kathimerini.gr/232649/article/epikairothta/kosmos/ragizei-h-kardia-apo-thn-adikia-sthn-ergasia-mas>

3. Μεγάλη ομάδα, μεγάλη αδικία

Στο Μεξικό το 1986 το μεγάλο σκάνδαλο δεν ήταν μόνο το χέρι του Μαραντόνα. Στην ιστορία έχει περάσει και η "σφαγή" μιας εξαιρετικής ομάδας, της Σοβιετικής Ενωσης του Βαλερί Λομπανόφσκι. Ο Γιάννης Φιλέρης σας θυμίζει-παρουσιάζει την ιστορία της

Επιμέλεια: Γιάννης Φιλέρης Δημοσίευση: 27 Ιουν. 2014

Το 1986 στο Μεξικό δεν ήταν μόνο το χέρι του Θεού. Δεν υπήρχε μόνο ο Μαραντόνα, που έβαλε γκολ με το χέρι πανηγυρίζοντας σα να μην είχε συμβεί τίποτε. Στην ιστορία έχει περάσει και η "σφαγή" των Σοβιετικών από τον Σουηδό διαιτητή Φρέντρικσον, στο περίφημο παιχνίδι με το Βέλγιο. Οι "διάβολοι" νίκησαν με 4-3 στην παράταση, αλλά τα δυο πρώτα τους γκολ ... σημειώθηκαν από θέση οφ-σάιντ.

Ηλ/νική εφημερίδα «Sport24» (27.6.2014)

<http://www.sport24.gr/Columns/longform/megalh-omada-megalh-adikia.2865794.html>

Ο Θεός και η αδικία στον κόσμο (Θεοδικία).

1. Από την Αγία Γραφή

- Ψλμ 118, 137: Δίκαιος είσαι, Κύριε,
κι οι αποφάσεις σου σωστές.
- Μτ 5, 6: Μακάριοι όσοι πεινούν και διψούν για την επικράτηση του θελήματος του Θεού, γιατί ο Θεός θα ικανοποιήσει την επιθυμία τους.
- Ιω 9, 1-2: **Ο εκ γενετής τυφλός**
Καθώς πήγαινε στο δρόμο του ο Ιησούς, είδε έναν άνθρωπο που είχε γεννηθεί τυφλός. Τον ρώτησαν, λοιπόν, οι μαθητές του: «Διδάσκαλε, ποιος αμάρτησε και γεννήθηκε αυτός τυφλός, ο ίδιος ή οι γονείς του;»
- Α Κορ 6, 9: «Δεν ξέρετε ότι άνθρωποι άδικοι δε θα έχουν θέση στη βασιλεία του Θεού;»
- Α Κορ 10, 13: [...] ο Θεός, που κρατάει τις υποσχέσεις του, δε θα επιτρέψει σε κανέναν πειρασμό να ξεπεράσει τις δυνάμεις σας· αλλά, όταν έρθει ο πειρασμός, θα δώσει μαζί και τη διέξοδο, ώστε να μπορέσετε να τον αντέξετε.

2. Τραγούδι: *Αν είσαι Θεός (2000)*

Στίχοι: Πάνος Κατσιμίχας & Χάρης Κατσιμίχας

Μουσική/Ερμηνεία: Πάνος Κατσιμίχας & Χάρης Κατσιμίχας

Άλμπουμ: Τρύπιες σημαίες

Πόσα ποτάμια αίμα
Πόσα ποτάμια δάκρυ
Και πόσα παρακάλια
Θέλεις ακόμα από μας

Τώρα που τρελαθήκαμε
Και λύσσαξε η μπόρα
Αν ήσουνα ποτέ εδώ
Πες μου που είσαι τώρα;

Αν είσαι θεός
Γιατί δε μας λυπάσαι;
Αν είσαι θεός
Γιατί δε μας μιλάς;
Αν είσαι θεός
Γιατί δε μας θυμάσαι,
γιατί γυρνάς την πλάτη,
γιατί μας παρατάς;

Φτύνουνε τ' όνομά σου
Κατώτεροι θεοί
Ουρλιάζουνε κατάρεις

γιατί σιωπάς εσύ;

Κρατούνε τις ζωές μας
Του δαίμονα τα κτήνη
Αν είμαστε παιδιά σου εμείς
γιατί νικάν' αυτοί;
γιατί νικάν' αυτοί;
γιατί νικάν' εκείνοι;

3. Γιατί σε μένα, Θεέ μου;

Δεν είμαι παιδί Σου; Δεν είσαι Θεός αγάπης; Τι σχέση μπορεί να έχει η αγάπη Σου με το μαρτύριό μου; Πώς να με προσελκύσουν τα μαστιγώματά σου; Πώς συνδυάζεται η καλοσύνη Σου με την ανεμνήνευτη λογική του πόνου, με τη θλίψη, με το ενδεχόμενο του σκανδαλισμού;

[...] Ο πόνος δεν απαντιέται με επιχειρήματα. Ούτε η αδικία και ο θάνατος αντιμετωπίζονται με τη λογική. Τα προβλήματα αυτά λύνονται με το εμφύσημα και την πνοή που μόνο ο Θεός δίνει. Λύνονται με το Άγιο Πνεύμα. Ξεπερνιούνται με την ταπεινή αποδοχή του θελήματος του Θεού, που είναι τόσο αληθινό αλλά συνήθως και τόσο ακατανόητο. [...] Στο διάλογο με τον πόνο, την αδικία και το θάνατο είμαστε υποχρεωμένοι να βρούμε από τα ανθρώπινα μέτρα. Αυτή είναι όχι μόνο η έξοδος από τη δοκιμασία αλλά και η ευεργεσία της.

Νικόλαος, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής (2006³). *Άνθρωπος μεθόριος, Από τα αναπάντητα διλήμματα στα περάσματα της «άλλης λογικής»*. Αθήνα: Εν πλω, σ. 19, 32-33, 36.

4. Θεοδικία

[...] Ο Θεός ως αγαθός και παντοδύναμος, κυρίαρχος πάνω σε όλα, δεν πρέπει να επιτρέπει τη δυστυχία και την οδύνη των αθώων υπάρξεων, όπως άλλωστε το απαιτεί ο στοιχειώδης κανόνας του δικαίου και της ηθικής. Όποιος προβάλλει μια τέτοια απαίτηση καταρχήν σωστά αποδέχεται το μεγαλείο και την κυριότητα του Θεού. [...] Η αγαθότητα, η παντοδυναμία και η δικαιοσύνη του Θεού εκλαμβάνονται με φυσική και νομική έννοια. Η απαίτηση του ανθρώπου σ' αυτά τα πλαίσια της θεοδικίας είναι περίπου τα εξής: όπως ο άνθρωπος έχει δυνάμεις με τις οποίες κυριαρχεί πάνω στη φύση και στην κοινωνική ζωή, το ίδιο θα έπρεπε να κάνει και ο Θεός κατά μείζονα λόγο. Όσοι κάνουν αυτή τη σκέψη δεν αντιλαμβάνονται ότι ζητούν χωροφύλακα, εισαγγελέα και ένα προστάτη και τροφοδότη συνεχώς πάνω από τη δημιουργία και τα κεφάλια μας. Τίποτα να μη γίνεται που να μας γεννάει οδύνη, και καμιά αδικία να μην επιτελείται, αφού ο Θεός θα τη σταματάει ή θα την ανατρέπει αμέσως. Πέρα από το ότι ένας τέτοιος Θεός θα ήταν πολύ στενάχωρο πράγμα, θα ήταν συνάμα μια φυσική δύναμη και μια αναγκαιότητα. Κατά βάση, αφού θα προστατευόταν συνεχώς, κυριαρχικώς και μηχανικώς, δεν θα υπήρχε χώρος για την προσωπική και ελεύθερη αυτοδημιουργία. Και έτσι ο άνθρωπος κατά βάση πρέπει να παραιτηθεί από το δώρο της συνδημιουργίας. Θα ήταν ένα λιθάρι, ένα φυτό, ένα ζώο ίσως, μια μηχανή, ποτέ όμως συνδημιουργός. [...] Με ένα λόγο, δεν θα υπάρχουν ελεύθερα πλάσματα, αλλά κατευθυνόμενα. [...]

Το βιβλίο του Ιώβ είναι κλασικό για την περίπτωση της θεοδικίας. Πέρα από την απaráμιλλη λογοτεχνική δύναμη αυτού του βιβλίου, το θεολογικό του περιεχόμενο καταυγάζει τον ανθρώπινο προορισμό και τη σχέση προς το Δημιουργό του. Οι τρεις φίλοι του Ιώβ παγιδεύονται στο νομικό

πνεύμα, θεωρώντας το κακό ως μέσο τιμωρίας για τις αμαρτίες του ανθρώπου. [...] Ποιος ξέρει ποια είναι η δικαιοσύνη του Θεού; Και γιατί αυτή να μοιάζει με την ανθρώπινη; Πώς ο άνθρωπος, ο «γη και σποδός» και επομένως δημιούργημα από το μηδέν, μπορεί να αποδίδει στον Θεό ιδιότητες ειλημμένες από τη φυσική και τη νομική τάξη; [...]

Άλλωστε η υποδούλωση του ανθρώπου στη φυσική και στη νομική πραγματικότητα τον εξωθεί στην απαίτηση να ζητάει από τον Θεό, καθώς κυριαρχεί στον κόσμο η αρρώστια και η αδικία, να ενεργεί κάθε φορά σαν επιδέξιος γιατρός και εισαγγελέας. [...]

Ματσούκας, Ν. (19862). *Το πρόβλημα του κακού*. Δοκίμιο πατερικής θεολογίας. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, σ. 279-283.

5. Ένα γιατί που γίνεται πίστη...

«Γιατί;» [...] Μια λέξη που κυριαρχεί στη γλώσσα μας ζητώντας λύτρωση. [...] Μια οργή κι ένας θυμός που δεν φανερώθηκε.

«Γιατί;» Μια λέξη που αγιάστηκε πάνω στον Σταυρό του Χριστού μας, εκείνη τη στιγμή που η καρδιά του φοβήθηκε και κραύγασε απεγνωσμένα, «Ηλί, Ηλί, λαμά σαβαχθανί», τουτέστιν, «Θεέ μου, Θεέ μου, ίνα τί μέ έγκατέλιπες;».

Την πρόφερε και νοηματοδοτήθηκε. Έγινε οδός, τρόπος να ρωτάς και να εμπιστεύεσαι συγχρόνως μια μεγάλη Αγάπη. Πάνω στον Σταυρό ο πόνος έγινε σχέση.

[...] Μην ξεχνάμε ότι ο μεγαλύτερος πόνος είναι το «γιατί» του πόνου.

Πες λοιπόν το «γιατί» της καρδιάς σου, μην φοβάσαι ότι θα αμαρτήσεις, το είπε πρώτος ο Χριστός μπροστά στη μοναξιά και την προδοσία.

Να θυμάσαι, όμως, ότι Εκείνος μετά την αγωνία, μετά το βαθύ υπαρξιακό ερώτημα, πέρασε στην παράδοση του εαυτού του στο θέλημα του Θεού. Δηλαδή σταμάτησε να σκέφτεται κι αφέθηκε να νιώσει. Δεν ρωτούσε πλέον αλλά αισθανόταν. Τι αισθανόταν; Το σχέδιο του Θεού. Την παρουσία Εκείνου. Το μυαλό ρωτά μα η καρδιά γνωρίζει, πιστεύει και εμπιστεύεται.

Παπαδόπουλος, π. Χαράλαμπος (2015). *Κάθε τέλος μια αρχή*. Αθήνα: Αρμός, σ. 45-46.

1. Ιωβ 1, 1-3· 13-22. 2, 7-13: Η ιστορία του Ιώβ

Στην Αυσίτιδα ζούσε κάποτε ένας άνθρωπος που ονομαζόταν Ιώβ. Ο άνθρωπος αυτός ήταν δίκαιος και τέλειος· σεβόταν το Θεό και αποστρεφόταν το κακό. Είχε αποκτήσει εφτά γιους και τρεις θυγατέρες. Είχε επίσης περιουσία εφτά χιλιάδες γιδοπρόβατα, τρεις χιλιάδες καμήλες, πεντακόσια ζευγάρια βόδια, πεντακόσια γαϊδούρια, καθώς και πλήθος υπηρέτες. Ήταν ο πλουσιότερος άνθρωπος απ' όλους που κατοικούσαν στην Ανατολή. [...]

Μια μέρα [...] φτάνει στον Ιώβ ένας αγγελιοφόρος και του λέει: «Εκεί που τα βόδια όργωναν και τα γαϊδούρια έβοσκαν κοντά τους, όρμησαν Σαβαιοί ληστές και τα άρπαξαν! Σκότωσαν τους δούλους σου με τα ξίφη τους και μονάχα εγώ κατάφερα να γλιτώσω, για να σου φέρω τα νέα».

Ενώ αυτός ακόμα μιλούσε, έρχεται άλλος αγγελιοφόρος και του λέει: «Φωτιά έπεσε απ' τον ουρανό κι έκαψε τα πρόβατα και τους δούλους σου! Τα 'κανε όλα στάχτη [...].»

Ενώ αυτός ακόμα μιλούσε, έρχεται κι άλλος και του λέει: «Τρεις ομάδες Χαλδαιών ρίχτηκαν στις καμήλες και τις άρπαξαν! Σκότωσαν τους δούλους σου με τα ξίφη τους [...].»

Ενώ και αυτός μιλούσε ακόμη, έρχεται κι άλλος αγγελιοφόρος και λέει: «Οι γιοι σου και οι θυγατέρες σου έτρωγαν κι έπιναν στο σπίτι του μεγαλύτερου αδερφού τους. Ξαφνικά φύσηξε άνεμος δυνατός [...], χτύπησε το σπίτι από παντού και το γκρέμισε! Τα παιδιά πλακώθηκαν στα ερείπια και σκοτώθηκαν [...].»

Τότε σηκώθηκε ο Ιώβ και ξέσκισε το μανδύα του· ξύρισε το κεφάλι του κι έπεσε καταγής. Προσκυνούσε κι έλεγε:

«Γυμνός απ΄ την κοιλιά βγήκα της μάνας μου, γυμνός και θα γυρίσω πίσω στη μάνα γη.

Ο Κύριος όλα τα ΄δωσε, ο Κύριος και τα πήρε πίσω. Ευλογημένο να ΄ναι τ΄ όνομά του!»

Έτσι, παρ΄ όλες αυτές τις συμφορές, ο Ιώβ δεν αμάρτησε και δεν ξεστόμισε τίποτα το ανάρμοστο ενάντια στο Θεό.

[...] γέμισε ο Ιώβ πληγές, από την κορφή ως τα νύχια. [...] Εκείνος όμως έλεγε: «[...] Μόνο τα καλά θα δεχόμαστε απ΄ το Θεό; Δεν πρέπει να δεχτούμε και τα άσχημα;»

Ο Ιώβ είχε τρεις φίλους [...]. Όταν, λοιπόν, αυτοί οι φίλοι του έμαθαν τη μεγάλη συμφορά που βρήκε τον Ιώβ, ήρθαν [...] να τον επισκεφθούν για να του συμπαρασταθούν και να τον παρηγορήσουν. Καθώς όμως τον είδαν από μακριά δεν τον αναγνώρισαν και ξέσπασαν σε κλάμα γοερό. [...] Έπειτα κάθισαν μαζί του καταγής εφτά μερόνυχτα. Κανένας τους δεν του μιλούσε, γιατί έβλεπαν πόσο μεγάλος ήταν ο πόνος του.

Όταν τελικά πήγαν κοντά του, άρχισε ένας διάλογος ανάμεσα σ΄ αυτούς και τον Ιώβ. Στη συζήτησή τους αυτοί, αντί να προσφέρουν παρηγοριά, έγιναν κατηγοροί του Ιώβ υποστηρίζοντας με απόλυτη βεβαιότητα την παλιά ιουδαϊκή άποψη. Η πείρα των πατέρων, του έλεγαν, μας έχει διδάξει ότι μόνο ο άδικος πάσχει και βασανίζεται. Ψάξε λοιπόν να θυμηθείς τα σφάλματα που έκανες και ζήτησε από το Θεό να σε συγχωρήσει και να σε αποκαταστήσει. Ο Ιώβ επέμενε ότι είναι αθώς και πάσχει άδικα. Βλέπει ότι στον κόσμο αυτό πολλοί κακοί περνούν ζωή αξιοζήλευτη. Αναγνωρίζει ότι ο Θεός είναι παντοδύναμος. Φτάνει όμως στο σημείο να αμφιβάλλει: είναι δίκαιος; Μέσα στον πόνο του καταράστηκε την ώρα που γεννήθηκε και προκαλούσε το Θεό να παρουσιαστεί και να του δείξει σε ποιο σημείο έσφαλε.

Η συζήτηση έχει καταλήξει σε αδιέξοδο. Η κάθε πλευρά είναι σίγουρη πως έχει το δίκαιο με το μέρος της. Η βεβαιότητα του Ιώβ ξεκινάει από την προσωπική του εμπειρία. Η επιμονή των φίλων του από την πίστη και το σεβασμό στη σοφία της παράδοσης.

Η απάντηση δίνεται στο τέλος του βιβλίου από τον ίδιο το Θεό, ο οποίος ελέγχει τόσο τον Ιώβ, όσο και τους τρεις φίλους του για τον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται.

Θυμίζει στον Ιώβ ότι ως δημιουργήμα που είναι δεν μπορεί να κατανοήσει και να κρίνει το δημιουργό του. Η ανθρώπινη σοφία δεν μπορεί να συγκριθεί με τη θεία σοφία που δημιούργησε και κυβερνά τον κόσμο. Αντί λοιπόν να προσπαθεί να καταλάβει ο άνθρωπος πώς ενεργεί ο Θεός, ας έχει εμπιστοσύνη στη σοφία, την παντοδυναμία και την αγάπη του. Τα λόγια του Θεού έκαναν τον Ιώβ να αναγνωρίσει ότι έσφαλε και να μετανοήσει ειλικρινά για τα παράπονά του.

Ο Θεός στη συνέχεια, κατηγορεί και τους τρεις φίλους του Ιώβ ότι μίλησαν απερίσκεπτα, επειδή κι εκείνοι ήθελαν να ενεργεί ο Θεός σύμφωνα με τον τρόπο που σκέφτονται και επιθυμούν οι άνθρωποι.

Η ιστορία τελειώνει με την πληροφορία ότι ο Ιώβ αποκαταστάθηκε σε διπλάσια αγαθά και ευτυχία από εκείνα που είχε πριν από τη δοκιμασία.

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Α΄ Γυμνασίου [Δόικος Δ., Κωνσταντίνου Μ., Καζλάρη Π. (1995).

Προετοιμασία των ανθρώπων για τον καινούριο κόσμο του Θεού], ΔΕ 38, σ. 200.

2. Ιω 9, 1-7. 13-14. 16-18. 24-39: Η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού

Καθώς πήγαινε στο δρόμο του ο Ιησούς, είδε έναν άνθρωπο που είχε γεννηθεί τυφλός. Τον ρώτησαν, λοιπόν, οι μαθητές του: «Διδάσκαλε, ποιος αμάρτησε και γεννήθηκε αυτός τυφλός, ο ίδιος ή οι γονείς του;» Ο Ιησούς απάντησε: «Ούτε αυτός αμάρτησε ούτε οι γονείς του, αλλά γεννήθηκε τυφλός για να φανερωθεί η δύναμη των έργων του Θεού πάνω σ' αυτόν. Όσο διαρκεί η μέρα, πρέπει να εκτελώ τα έργα εκείνου που μ' έστειλε. Έρχεται η νύχτα, οπότε κανένας δεν μπορεί να εργάζεται. Όσο είμαι σ' αυτόν τον κόσμο, είμαι το φως για τον κόσμο». Όταν τα είπε αυτά ο Ιησούς, έφτιαξε κάτω, έφτιαξε πηλό από το φτύμα, άλειψε με τον πηλό τα μάτια του τυφλού, και του είπε: «Πήγαινε να νιφτείς στην κολυμβήθρα του Σιλβάμ» –που σημαίνει «απεσταλμένος από το Θεό». Ξεκίνησε, λοιπόν, ο άνθρωπος, πήγε και νίφτηκε και, όταν γύρισε πίσω, έβλεπε. [...]

Τον έφεραν τότε στους Φαρισαίους, τον άνθρωπο που ήταν άλλοτε τυφλός. Η μέρα που έφτιαξε ο Ιησούς τον πηλό και του άνοιξε τα μάτια ήταν Σάββατο. [...] Μερικοί από τους Φαρισαίους έλεγαν: «Αυτός ο άνθρωπος δεν μπορεί να είναι σταλμένος από το Θεό, γιατί δεν τηρεί την αργία του Σαββάτου». Άλλοι όμως έλεγαν: «Πώς μπορεί ένας αμαρτωλός άνθρωπος να κάνει τέτοια σημεία;» Και υπήρχε διχογνωμία ανάμεσά τους. Ρωτούν λοιπόν πάλι τον τυφλό: «Εσύ τι λες γι' αυτόν; πώς εξηγείς ότι σου άνοιξε τα μάτια;» Κι εκείνος τους απάντησε: «Είναι προφήτης».

Οι Ιουδαίοι όμως δεν εννοούσαν να πιστέψουν πως αυτός ήταν τυφλός κι απέκτησε το φως του, ώσπου κάλεσαν τους γονείς του ανθρώπου [...].

Κάλεσαν, λοιπόν, για δεύτερη φορά τον άνθρωπο που ήταν πριν τυφλός και του είπαν: «Πες την αλήθεια ενώπιον του Θεού· εμείς ξέρουμε ότι ο άνθρωπος αυτός είναι αμαρτωλός». Εκείνος τότε τους απάντησε: «Αν είναι αμαρτωλός, δεν το ξέρω· ένα ξέρω: πως, ενώ ήμουν τυφλός, τώρα βλέπω». Τον ρώτησαν πάλι: «Τι σου έκανε; Πώς σου άνοιξε τα μάτια;» «Σας το είπα κιόλας», τους αποκρίθηκε, «αλλά δεν πειστήκατε· γιατί θέλετε να το ξανακούσετε; Μήπως θέλετε κι εσείς να γίνετε μαθητές του;» Τον περιέλασαν τότε και του είπαν: «Εσύ είσαι μαθητής εκείνου· εμείς είμαστε μαθητές του Μωυσή· εμείς ξέρουμε πως ο Θεός μίλησε στο Μωυσή, ενώ γι' αυτόν δεν ξέρουμε την προέλευσή του». Τότε απάντησε ο άνθρωπος και τους είπε: «Εδώ είναι το παράξενο, πως εσείς δεν ξέρετε από πού είναι ο άνθρωπος, κι όμως αυτός μου άνοιξε τα μάτια. Ξέρουμε πως ο Θεός τούς αμαρτωλούς δεν τους ακούει, αλλά αν κάποιος τον σέβεται και κάνει το θέλημά του, αυτόν τον ακούει. Από τότε που έγινε ο κόσμος δεν ακούστηκε ν' ανοίξει κανείς τα μάτια ενός γεννημένου τυφλού. Αν αυτός δεν ήταν από το Θεό δε θα μπορούσε να κάνει τίποτα». «Εσύ είσαι βουτηγμένος στην αμαρτία από τότε που γεννήθηκες», του αποκρίθηκαν, «και κάνεις το δάσκαλο σ' εμάς;» Και τον πέταξαν έξω.

Ο Ιησούς έμαθε ότι τον πέταξαν έξω και, όταν τον βρήκε, του είπε: «Εσύ πιστεύεις στον Υιό του Θεού;» Εκείνος αποκρίθηκε: «Και ποιος είναι αυτός, κύριε, για να πιστέψω σ' αυτόν;» «Μα τον έχεις κιόλας δει», του είπε ο Ιησούς. «Αυτός που μιλάει τώρα μαζί σου, αυτός είναι». Τότε εκείνος είπε: «Πιστεύω Κύριε», και τον προσκύνησε. Κι ο Ιησούς είπε: «Ήρθα για να φέρω σε κρίση τον κόσμο, έτσι ώστε αυτοί που δε βλέπουν να βρουν το φως τους, κι εκείνοι που βλέπουν ν' αποδειχθούν τυφλοί».

Ο Χριστός (ως συμπαραστάτης των αδικημένων και ως πηγή δικαιοσύνης) και οι Πατέρες έναντι της αδικίας.

1. Θεοφάνης ο Κρης (1546), *Η Σταύρωση*, Ι. Μονή Σταυρονικήτα, Άγιον Όρος.

Ο πόνος γεννά αλήθεια, συμπόνια, κοινωνία

Λέγει ο Μέγας Βασίλειος προς πενθούντα πατέρα ότι ο πόνος κάνει τον άνθρωπο τόσο ευαίσθητο, ώστε μοιάζει με το μάτι που δεν ανέχεται ούτε το πούπουλο. [...] Ο λόγος που εκφέρεται ως λογικό επιχείρημα ενοχλεί αβάσταχτα. Μόνο το δάκρυ, η κοινωνία της απορίας, η σιωπή, η εσωτερική προσευχή θα μπορούσαν να ανακουφίσουν τον πόνο, να φωτίσουν το σκοτάδι ή να γεννήσουν μια μικρή ελπίδα.

Ο πόνος δεν ξυπνάει μόνον εμάς, αλλά γεννάει και την αγάπη στους γύρω μας. Προσπαθούν να μπουν στη θέση μας. Αγωνίζονται στον καιρό της ασφάλειάς τους να μοιραστούν τα πιο ανεπιθύμητα γι' αυτούς δικά μας αισθήματα. Και το κάνουν. Ο πόνος γεννά την υπομονή μας, ταυτόχρονα όμως γεννά και τον εξ αγάπης σύνδεσμο με τους αδελφούς μας. Ο πόνος γεννά την αλήθεια. Η συμπόνια των άλλων τη φυτεύει στη δική μας καρδιά. Εκεί διακριτικά κρύβεται και η απάντηση.

Έτσι γεννιέται στην καρδιά η παρηγοριά, η γλύκα και η ανακούφιση της οποίας είναι πολύ εντονότερες ως εμπειρίες από το βάρος του πόνου.

Νικόλαος, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής (2015). *Εκεί που δεν φαίνεται ο Θεός*. Αθήνα: Σταμούλης, σ. 124-125.

1. *Μτ 5, 10*: «Μακάριοι οί δεδιωγμένοι ἔνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»

[Μετάφραση: Μακάριοι όσοι διώκονται για την επικράτηση του θελήματος του Θεού, γιατί σ' αυτούς ανήκει η βασιλεία του Θεού.]

2. *Λκ 18, 2-8*: Η παραβολή του άδικου κριτή και της χήρας

«Σε κάποια πόλη», τους είπε, «ήταν ένας δικαστής, που ούτε Θεό φοβόταν ούτε άνθρωπο υπολόγιζε. Σ' αυτή την πόλη κατοικούσε μια χήρα, που ερχόταν στο δικαστή και του έλεγε: “προστάτεψέ με απ' αυτόν που με κατατρέχει”. Εκείνος για πολύν καιρό αρνιόταν, αλλά ύστερα είπε μέσα του: “παρ' όλο που δε φοβάμαι το Θεό κι ούτε υπολογίζω άνθρωπο, όμως επειδή τούτη εδώ η χήρα μου έγινε φορτική, θα της δώσω το δίκιο της, για να μην έρχεται συνεχώς και με ταλαιπωρεί”». Κι ο Κύριος πρόσθεσε: «Προσέξτε τι είπε ο άδικος δικαστής. Θα αναβάλει, λοιπόν, ο Θεός να αποδώσει το δίκιο στους εκλεκτούς του, που του φωνάζουν για βοήθεια μέρα και νύχτα; Σας βεβαιώνω ότι θα τους αποδώσει το δίκιο τους πολύ γρήγορα [...]».

3. *Ιωάννης Χρυσόστομος: Μήπως έχεις αδικηθεί;*

Μήπως όμως έχεις αδικηθεί από αυτόν; Ελέησέ τον λοιπόν και μην τον μισήσεις· κλάψε και θρήνησε γι' αυτόν και μην τον αποστραφείς· γιατί δεν είσαι εσύ εκείνος που ήλθε σε σύγκρουση με το Θεό, αλλά αυτός· εσύ δε και θα σημειώσεις πρόοδο στην αρετή, αν υποφέρεις την αδικία. Σκέψου πως, όταν επρόκειτο ο Χριστός να σταυρωθεί, για τον εαυτό Του μεν έχαιρε, για τους σταυρωτές Του όμως δάκρυζε.

Είς Ματθαῖον ὁμιλία ΞΑ΄, 5, ΕΠΕ 11, 446-MG 58, 595.

4. *Ιωάννης Χρυσόστομος: Όταν γίνεται παρανομία*

Όταν λοιπόν γίνει κάτι το παράνομο, κανείς να μην παραμένει νωθρός και αδιάφορος, αλλά να γίνεται θερμότερος από τη φωτιά και να μην πονάει λιγότερο από εκείνους που αδικούνται και έτσι θα σταματήσουν τα περισσότερα από τα κακά.

Είς Ψαλμόν ΡΛΔ΄, 5, ΕΠΕ 7, 150 – ΡG 55, 394.

5. Μήπως ο Θεός είναι άδικος;

«Μήπως ο Θεός είναι άδικος που άνισα μοιράζει σε εμάς τα αναγκαία για τη ζωή; Διατί εσύ πλούσιος και εκείνος είναι πτωχός; Για κανένα άλλον λόγο παρά διά να λάβεις εξάπαντος και εσύ τον μισθό της αγαθότητας και της καλής διαχείρισεως, και εκείνος για να τιμηθεί με τα μεγάλα έπαθλα της υπομονής. Εσύ όμως, αφού τα περιέλαβες όλα εις τους αχόρταγους κόλπους της πλεονεξίας, νομίζεις ότι κανέναν δεν αδικείς, όταν τόσους πολλούς αποστερείς.

Ποίος είναι ο πλεονέκτης; Αυτός που δεν αρκείται εις την αυτάρκεια. Ποίος δε είναι ο άρπαγας; Αυτός που αφαιρεί αυτά που ανήκουν στον καθένα. Δεν είσαι συ ο πλεονέκτης; Δεν είσαι συ ο άρπαγας, όταν ιδιοποιείσαι αυτά τα ίδια που εδέχθης προς διαχείριση; Ή αυτός μεν που απογυμνώνει τον ντυμένο θα ονομαστεί λωποδύτης, εκείνος δε που δεν ενδύει τον γυμνό, ενώ μπορεί να το κάνει, αξίζει να ονομαστεί με άλλο όνομα; [...] Λοιπόν τόσους αδικείς, όσους μπορούσες να ευεργετήσεις! [...]».

Μ. Βασιλείου, «Καθελώ μου τας αποθήκας και μείζονας οικοδομήσω» και «περί πλεονεξίας», PG 31, 276.7 (προσαρμογή).

6. Το ποτήρι των θλίψεων

Όταν, όμως, οι θλίψεις έρχονται από μόνες τους, μην τις φοβάσαι. Μη νομίζεις πως ήρθαν τυχαία, από τη συνδρομή των περιστάσεων. Όχι. Από την ανεξιχνίαστη πρόνοια του Θεού παραχωρήθηκαν. Γεμάτος πίστη, γεμάτος ανδρεία και μεγαλοψυχία, ταξίδευε άφοβα μέσα στο σκοτάδι και τα άγρια κύματα προς το ήσυχο λιμάνι της αιωνιότητας. Ο ίδιος ο Ιησούς σε καθοδηγεί άορατα.

Μάθε να λες με βαθιά ευλάβεια την προσευχή που έκανε ο Κύριος στον Πατέρα Του εκεί, στον κήπο της Γεθσημανή, τις τόσο δύσκολες ώρες πριν από τα παθήματα και τον σταυρικό θάνατό Του. Μ' αυτή την προσευχή να αντιμετωπίζεις και να νικάς κάθε θλίψη. «Πατέρα μου», είπε ο Κύριος, «αν είναι δυνατόν, ας μην πιω αυτό ποτήρι· όμως ας μη γίνει το δικό μου θέλημα αλλά το δικό Σου» (Μτ 26, 39).

2. Η προδοσία

Αγ. Ιγνατίου Μπριαντσανίνωφ (2012¹⁰). *Το ποτήρι των θλίψεων*. «Φωνή των Πατέρων». Αθήνα: Ι. Μ. Παρακλήτου Ωρωπός Αττικής, σ. 14.

Θρησκευτικές παραδόσεις και διαχείριση της αδικίας.

1. Αδικία και συγχώρηση

«[...] Ο άλλος δρόμος που περνάει από το σταυροδρόμι της αδικίας είναι η συγχώρηση. Η πίκρα της αδικίας διαβρώνει την ύπαρξη τόσο βαθιά και μόνιμα που αποκλείει τη δυνατότητα χαράς από την προσωπική ζωή και από τις σχέσεις με τους άλλους. Όταν είσαι αναστατωμένος από τη συκοφαντία που έχεις δεχτεί δεν μπορείς να είσαι δημιουργικός. Όταν ασχολείσαι συνεχώς μ' αυτόν που σε έβλαψε ξεχνάς εκείνους που σε αγαπούν. Όταν βαλτώνεις στο παρελθόν ενθυμούμενος συνεχώς την αδικία που υπέστης, δεν μπορείς να κάνεις σχέδια φωτεινά, δημιουργικά κι ελπιδοφόρα για το μέλλον, παρά μόνο σχέδια αντεκδίκησης. Η αίσθηση της αδικίας είναι εγκλωβιστική, καθώς θέτει

αδιέξοδα διλήμματα. Η κατάθλιψη είναι η κατάσταση στην οποία οδηγείται όποιος βουλιάζει. [...] Η συγχώρηση είναι μια απόφαση συνάντησης του άλλου προσώπου. Είναι η κατανόηση της αδυναμίας της ανθρώπινης φύσης. Είναι η στροφή προς το μέλλον. Είναι η επιθυμία να μη μείνουμε προσκολλημένοι σ' ένα οδυνηρό παρελθόν, αλλά να δώσουμε πρώτα στον εαυτό μας αλλά και στους άλλους τη δυνατότητα και τις ευκαιρίες για νέα όμορφα βιώματα. Η συγχώρηση είναι η προϋπόθεση της χαράς, του ευχαριστιακού βιώματος και της ελευθερίας [...].

Όταν αισθανόμαστε αδικημένοι, να σκεφτόμαστε πως αυτός που έσφαλε απέναντί μας είναι ένας αδύναμος άνθρωπος, ακόμα κι αν φαίνεται ισχυρός, ακόμα κι αν με ανθρώπινα κριτήρια έχει εξουσία ή κύρος ή καλή μαρτυρία. Σε άλλη περίπτωση εμείς θα αποδειχθούμε αδύναμοι και άδικοι. Κοινή μας μοίρα είναι να υποπίπτουμε σε λάθη. Κοινή μας επιθυμία και ελπίδα είναι να μας συγχωρούνται τα λάθη, για να μπορούμε να συνεχίζουμε την πορεία μας, τον αγώνα μας σ' αυτή τη ζωή. Αν δούμε τον κάθε διπλανό μας ως έναν ομοιοπαθή ασθενή, που προσδοκά όπως κι εμείς λίγη συμπόνια και κατανόηση, ακόμα κι αν δεν το δείχνει, τότε νομίζω πως δεν θα δυσκολευτούμε να συγχωρήσουμε.

Κακαμούκα, Μ. - Κουμενίδου, Στ. (2011), *Στο σταυροδρόμι της αδικίας*, Σεμινάρια Γονέων, Θεσσαλονίκη: Εκπαιδευτήρια Απ. Παύλος, σ. 78-81.

2. Τα πικρά φαρμάκια, μυστική τρυφή

[...] Πριν από λίγες μέρες με πλησίασε κάποια νεαρή κοπέλα, που το καντηλάκι της ζωής της φαίνεται να τρεμοσβήνει. Μέσα στον αβάσταχτο πόνο της διέκρινα την ελπίδα. Μέσα από τα δακρυσμένα μάτια της αντίκρισα τη χαρά, τη δύναμη και τη σοφία.

– Θέλω να ζήσω, μου είπε. Αλλά δεν ήρθα για να μου το επιβεβαιώσετε. Ήλθα για να με βοηθήσετε να φύγω έτοιμη από αυτό τον κόσμο.

– Εγώ είμαι παπάς της ζωής και όχι του θανάτου, της απαντώ. Γι' αυτό και θέλω να ζήσεις. Επίτρεψέ μου, όμως, να σε ρωτήσω κάτι: Μέσα στη δοκιμασία σου, ρωτάς ποτέ «γιατί σε μένα, Θεέ μου;»

– Δεν σας καταλαβαίνω, πάτερ, μου λέει. Εγώ ρωτώ «γιατί όχι σε μένα, Θεέ μου;» Και δεν περιμένω το θάνατό μου, αλλά προσδοκώ το φωτισμό μου! [...]

[...] Είναι φοβερό! Πώς αυτοί οι άνθρωποι δεν έχουν τα ίδια ερωτήματα με μας μέσα τους; Πάντα χαμογελαστοί, πάντα χαρούμενοι, πάντα μεγαλειώδεις. Ίσως τελικά για τον Θεό η τραγικότητα του θανάτου ή μιας αναπάντεχης δοκιμασίας να μην ζυγίζει το ίδιο με τη δική μας ζυγαριά. Ίσως γι' αυτόν τον λόγο οι άγιοι εκφράζονται με προκλητικά θετικό τρόπο για τους πειρασμούς, τις θλίψεις και τις δοκιμασίες. «Δόξα τω δεσπότη τω εν φαρμάκοις στριφνοίς την τρυφήν της υγείας προσάγοντι», γράφει ο μέγας ασκητής και ησυχαστής αββάς Ισαάκ (Ασκητικά, σ. 199). Ονομάζει τρυφή της πνευματικής ζωής τα πικρά φαρμάκια. Μέτοχοι αυτής της λογικής και εμπειρίας, κάποιοι συνάνθρωποι μας μεταμορφώνουν τις φοβερές δοκιμασίες τους σε εξωτερική μόνον εικόνα, με περιεχόμενο όμως αδύναμο να καταστρέψει την ευτυχία της ψυχής τους και με τη ζωή τους αναδίδουν την αίσθηση μιας μυστικής τρυφής, ενώ με τον λόγο τους εκφράζουν μια συνεχή και βαθειά δοξολογία.

Νικόλαος, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής (2015). *Εκεί που δεν φαίνεται ο Θεός*. Αθήνα: Σταμούλης, σ. 104-105.

3. Ο θυμός του Αχιλλέα

Η αξιοποίηση του Ομηρικού έπους, της *Ιλιάδας*, με την ψυχοδυναμική μελέτη των δυναμικών του Αχιλλέα επιτρέπει την καταγραφή των υπαρξιακών δυναμικών της κατάθλιψης, όταν η εμμόνη στην αδικία εγκλωβίζει. Παράλληλα όμως αναζητούνται οι όροι της υπέρβασης, όπου η συγχώρη-

ση δεν αποτελεί ηθική επιταγή, αλλά ικανότητα που απαιτεί πολυεπίπεδη απαιτητική επεξεργασία, η οποία οδηγεί στην κατάκτηση της ελευθερίας μέσω της θαυμαστής υπέρβασης των φορτίων του παρελθόντος.

[...] Ο Εκτορας [...] επιτίθεται στον Πάτροκλο και τον σκοτώνει.

Ο Αχιλλέας πια νιώθει αφόρητο γνήσιο πόνο, που ξεπερνά την οργή του για τον Αγαμέμνονα. Βγαίνει να πολεμήσει όχι για τον Αγαμέμνονα, όχι για τους Έλληνες, αλλά για τον ίδιο. Θέλει να εκδικηθεί την απώλεια του αγαπημένου του φίλου.

Όσο πιο βαθιά έχεις επιτρέψει να σε αγγίξει η αδικία, τόσο πιο πολύ αναζητάς τη δριμύτητα στην εκδίκηση. Όποιος κινητοποιείται από το μένος της εκδίκησης, κινδυνεύει να ρισκάρει με επικίνδυνο τρόπο. Επιτίθεται αυτοκαταστροφικά σ' εκείνους που τον αδίκησαν.

Τα λογικά επιχειρήματα για τις συνέπειες της εμμονής δεν έχουν ισχύ στο οργισμένο θύμα της αδικίας. Ο συναισθηματικός κόσμος είναι τόσο φορτισμένος, που το μόνο που ενδιαφέρει είναι η δικαίωση έναντι οιαδήποτε τιμήματος.

Οι ανθρώπινες όμως επιλογές δεν βρίσκονται σε μονόδρομο. [...] Άνθρωποι που ήταν ναρκωμένοι στον εθισμό της πίκρας ξεσηκώνονται για να συμπαρασταθούν σε [...] άλλους αδικημένους, και μεταμορφώνονται σε κοινωνικούς εργάτες. [...] Η απόκτηση προσωπικού νοήματος επιτρέπει στους ανθρώπους να ανατρέπουν μια αρνητική πορεία και να εκπλήσσουν με τις ικανότητές τους που παρέμεναν ανενεργές, σε ύπνωση.

Επομένως [...] οι άνθρωποι μπορούν να αλλάξουν, όταν έχουν προσωπικούς λόγους για να το πετύχουν.

Οι άνθρωποι είναι δυνατόν να αλλάξουν, όταν ξεφύγουν από την καταγγελία των συνθηκών που ευθύνονται για τα προβλήματά τους.

Οι άνθρωποι είναι δυνατόν να αλλάξουν, όταν σταματήσουν να στρέφονται κατά των άλλων και αναλάβουν ευθύνη για τη ζωή τους.

Οι άνθρωποι είναι δυνατόν να αλλάξουν, όταν δεν κλείνονται στα όρια της ατομικότητάς τους, αλλά ανοίγονται προς τους άλλους.

Τελικά οι άνθρωποι είναι δυνατόν να αλλάξουν, όταν αγαπήσουν όχι συναισθηματικά, αλλά οντολογικά, με όλη τους την ύπαρξη. Είναι η αγάπη που αλλάζει τους ανθρώπους.

Καραγιάννης, Δ. (2010). *Η αδικία που πληγώνει*. Αθήνα: Αρμός, σ. 14, 244-248.

Τελειώνοντας τη Διδακτική Ενότητα...

- ✓ Συνδέουμε τη δικαιοσύνη με τον Χριστό.
- ✓ Αξιολογούμε την επίδραση του κηρύγματος του Χριστού για τη δικαιοσύνη στην αντιμετώπιση της αδικίας.
- ✓ Διατυπώνουμε συλλογισμούς σχετικούς με τη θεοδικία.

Σημειώνουμε...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....